

A szegedi germanisztikai műhely

Németországban Willy Brandt óta a kultúra a külpolitika egyik oszlopa; és hol másutt nyerhetne teret a német kultúra, mint ahol tradíciója van: Kelet-Európában.

Magyarországon is. Ettől se félni nem szabad, se átengedni a terepet; hiszen a magyar germanisták egyszersmind a magyar kultúra közvetítői is – német nyelvterületen. A kulturák természetes találkozásából pedig csak jó származhat, de legfőként több – magyar, német – művelt ember. A többi között ezeket hallották dr. Bernáth Árpád egyetemi docenstől azok az újságírók, akik tegnap eleget tettek egy szokatlan, de annál szívélyesebb invitálásnak és elmentek a JATE Bölcsészettudományi Karára, a Német Nyelvi és Irodalmi Tanszék sajtótájékoztatójára.

Dr. Bassola Péter tanszékvezető egyetemi docens először is bemutatta a tanszék minden bizonylat legfiatalabb, leendő munkatársát, Kiss Ágnes ötödéves angol-német szakos hallgatót. A német tanszéken tudniillik – az egyetemen elsőként – létrehozták a tudományos titkári funkciót, okkal. Ha manapság nem egyszerűen csak életben akar maradni valamely tanszék, hanem dolgozni is szeretne, akkor – szereznie kell. Természetesen pénzt, országos és nemzetközi pályázatokon, amelyek száma örvendetesen nő. Am ha az oktatók azzal foglalatostkodnának, hogy megtudják, mikor, hova, hogyan lehet pályázni, plusz a siker reményében minden lehetőséget ki is használnának, napi nyolc órában azt tehetnék. Magyarán, a pénzszerezés sem megy infrastruktúra nélkül.

S hogy mire kell a pénz? Talán több újságoldalt is kitöltene a felsorolás, itt csak szemelgetünk. Folytatódik a tanszék oktatói és kutatói programja (átalakulóban az oktatás anyaga, átképzendők az orosz nyelv tanárai, stb.). Kilenc ország szakembereinek részvételével nemzetközi szimpóziumot szervezett a tanszék,

három osztrák tartomány, s a budapesti osztrák kulturális intézet támogatásával: a szeptember 21-én, hétfőn kezdődő konferencia témája az 1945 utáni osztrák irodalom. A több mint 40 kutató a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában tart előadásokat, hétfőn este megnézik Imre Zoltán Kafka-balletjét, kedden este osztrák írókkal találkozhatnak, a pénteki zárónapon Ópusztaszerre kirándulnak.

A szimpózium után hamarosan, október közepén nemzetközi diákszemináriumot rendez a tanszék: azokról az egyetemekről, amelyekkel régi, szerves kapcsolatokat ápolnak, tudományos diákkörökben dolgozó hallgatókat hívtak meg. A téma: Közép-Európa az irodalomban. A laikusnak is érdekes: vajon mit mondanak göttingeni, siegeni, varsói, temesvári, újvidéki egyetemisták – mondjuk Nadas Péter „Emlékiratairól”? (A Nadas-könyvet lefordították német nyelvre és megjelent Németországban.)

A tudományos munka akkor válik közkinccsé, ha mások számára hozzáférhető. A tanszéki gyakorlatban nem új, de folytatni érdemes törekvés a

konferenciák anyagának megjelentetése (egy tavalyi szimpózium maradó eredménye az Acta sorozat Franz Werfel-kötete és a Bernáth Árpád kutatásait összegző Böll-kötet).

A szokásos vendégforgalmon túl (az oktatók és hallgatók cseréje több németországi egyetemmel rendszeres), az „osztrák kapcsolatra” tekintettel a Bécsi Várszínház művészeit és írókat fogadnak. S ha már a délvidéki régió központjában létezik ez a nemzetközileg egyre elismertebb germanisztikai műhely, a JATE német tanszéke, természetes, hogy szerepet vállal a déli határokon túli kapcsolatok ápolásában is. Szerb nemzetiségű oktatók éppúgy dolgozik a tanszéken, mint újvidéki, vagy szabadkai magyar. Ha tetszik, a német nyelv és kultúra közvetítő a nemzetek közötti megértésben.

Az Expo idejére, helyi rendezvénynek is ilyen megmondásokból javasolta a tanszék a külföldön élő magyar germanisták meghívását Szegedre, és a Bácskában született, Szegeden tanult, Németországban alkotott európai, Moholy Nagy László itteni kiállításának megrendezését.

Ilyen persze még nem volt. Se a JATE-n, se Szegeden, de az országban se, és tőlünk Nyugatra is ritka. Hogy ugyanis egy egyetemi tanszék tartson sajtótájékoztatót. Miért? – kérdeztem. A kormány előtt a felsőoktatási törvénytervezet; a pénzügyminiszter megrágta, hogy az 1993-as költségvetésben kiemelt helye lesz a felsőoktatásnak; „stratégiai ágazat” – hallik országszerte; a hallgatói létszám ettől az évtől kezdve erőteljesen növekszik; a fejlesztési eszközökért megindult az egyetemek között a verseny. Mi kell még? Minden ok megvan azt föltételezni, hogy a közvélemény figyelmé fokozott mértékben fordul a felsőoktatás felé.

Eddig stimmel, gondoltam magamban. De hozzátenném: ha én tanszékvezető lennék (bo-

csánat!), bizony minden szemeszter kezdetén tartanék sajtótájékoztatót. Arra használnám a rendelkezésre álló eszközöket, amire valók. A sajtót – tájékoztatásra. Mert ahol nem valamely fennsőbbség szabja meg a kénye-kedve szerinti határokat a működésre-életre, ott bizony verseny van, s ahol verseny, ott az információ életfeltétel, érték. Csakhogy mindez nekünk itt új. Szokatlan. Megkockázatom, a gyors helyzetfelismerés mellett némi bátorság is szükséges: még ahhoz, hogy egy vidéki egyetemi tanszék itt, most – sajtót (olyant, amilyen van) tájékoztasson. De meglátjuk, megéri-e?

SÜLYOK ERZSÉBET

Szeged–Szabadka Folyóiratok bemutatkozása

A Kis-Jugoszlávia elleni zárlat és a véget nem érő háború kihatásai már-már holtpont-ra juttatták Szeged és Szabadka testvérvárosi kapcsolatát, az üzleti tevékenység befagyasztása megszüntette a vállalatok együttműködését, a kishatárforgalmi partnerek jobb időkre halasztották elképzeléseik megvalósítását, a tervezett kulturális információcserét – a két város művelődési programjainak a kölcsönös sajtóbejelentését – pedig értelmetlenné tette a rettegés: senki sem kívánta, hogy szegedi színházi előadásra utazóban a határon leszedjék és tartalékos csináljanak belőle, a Szegedről Szabadkára tartók csomagját, kocsiját nemegyszer fegyver után kutatva matatták.

Ezt a dermedt állapotot oldja most az a kulturális közeledés, melyet a Tiszatáj és a szabadkai Üzenet irodalmi, művelődési folyóiratok indítanak be kölcsönös vendégszerelésükkel. A Tiszatáj szerkesztősége – Vörös László, Annus József, Olasz Sándor, Ablonczy László és Szokai Imre ma, pénteken este lép közönség elé az Újvidéki Színházban, szombaton 19 órakor pedig a szabadkai város háza dísztermében mutatkozik be. Pár nappal később, szeptember 21-én este, 18 órakor Csáth Géza városának folyóirata, az Üzenet lesz vendége a Hági Étterem Közéleti Kávéház címmel szervezett rendezvénysorozatának. Dévavári Zoltán főszerkesztőt Dudás Károly, Mák Ferenc és Tari István írókkal együtt Domonkos László újságíró mutatja be.

Az Üzenet cserelátogatásának sajnos akad egy szépséghiánya, ami a rendezvény címéből is kitűnik: A nem létező Üzenet. Szabadkán ugyanis egyszerű pénzügyi okok folytán nem adják ki a már két évtizedes múltú folyóiratot, s még csak kilátás sincs a megjelenésére. A helyzetet súlyosbítja, hogy nem pusztán a folyóirat kiadásával van baj, hanem a százezer észak-bácskai város író utánpótlásával is. Bár az Üzenet a hetvenes évek elejétől jelen volt, tény, hogy nem sikerült kinevelnie a maga írástudó nemzedékét. De erről az érdeklődők majd a hétfő esti beszélgetésen tudhatnak meg többet.

GARAI LÁSZLÓ

Angol költő az egyetemen

Februárban érkeztem Londonba, egy pár hónapos tekerésre, jól fölkészítve az angolokból: zárkóztak, nem törődnek senkivel és semmivel az üzleti dolgaikon kívül, magas lovon járnak, füstveges autókban, vagy ülnek az ó házukban, ó várakban, és ne is számítsak rá, hogy néhány hónap alatt sikerül olyan kapcsolatot teremteni bárkivel, hogy belülről kerülhessek, akár csak egy teára is...

Na jó, hát akkor marad nekem Mr. Shakespeare a sírban, majd őt látogatom, gondoltam, ő végülis nem angol, hanem az egész világré, így szegedről végre magyarok is számíthatnak. Aztán az történt, hogy tatár barátom – kazányi emigráns – elkalauzolt már az első este Ken Smith sorházába, az East Endre, a keleti végekre, ahol nem a gazdagok laknak. Felszívunk a kecskeméti barackot, ami véletlenül éppen nálam volt, s úgy alakult, hogy ott is aludtunk a fölső emeleten. „Ez nem gond!” Igaz ugyan, hogy Ken Smith nem jár lovon, se füstveges autóban, és nem foglalkozik üzlettel se. Költő és proli, mint én, meg a kazányi emigráns.

Yorkshire-ban született 1938-ban, az apja farmokon dolgozott, éves szerződésekkal. Ken Smith is őrzött birkát, végzett egyetemet, kipróbálta a hatvanas éveket, amiknek fényes szelőlő hozzánk is eljutottak. Megjelent több mint két tucat könyve, versek és próza. Néhány nappal ezelőtt Magyarországra látogatott, szeptember 22-én, kedden pedig Szegedre jön, s az egyetemen az angol tanszék diákjaival fog találkozni. Magyarországon először a Délmagyarországban jelennek meg a versei.

ZELEI MIKLÓS

Ken Smith versei

Emlékmű

Ezen a bronz száj mindig nyitva van,
a kő követ kván, meg zászlókat,
seregeket, golyókat. Ezt szabadságnak htvja
fémes fekete betűkkel az alsó
bal sarokba vésett kezdőbetűi mellett.
S a dátum. És egy pár hervadt virág.

Itt felemelt karjai csupán egy hasbeszélő
karjai, aki örökké csak magához beszél,
az én önmagának mondja ugyanegy hazugságát:
nyitott tenyér jelzi, hogy csöndet kér s figyelmet,
míg a másik kéz ökle s egy ujj olyan jövőbe
int, amely teljesen közömbös erre az útmutatásra.

Az első visszhang

Most emlékezem a sudár fákra amint a szélben inganak
az úton túl, ahol gyakorlatoztak a katonák.
Itt tanulták ki a szakmát és mentek háborúzni.
Távolabb ismeretlen vidék volt, mezők és messzeség
ahol lement a nap.

És egyszer kiáltozom
a magas fák között visszhangra lelt
visszaverve a szílfák közt nevem,
újra-meg-újra kongva vissza a házba,
s egy időből kiragadott pillanat a nem-én hangján szólt
ismételve, amit mondtam, bár csak annyit mondtam, hogy
én, én, én vagyok...

Hát hogyan írhat valaki bármit is?
Hogyan fognak hozzá, milyen mozdulattal,
az imádság melyik percében illesztik a tollat
a papírhoz? Vajon ezt ki mondja meg?

Gömöri György fordításai

Természetgyógyászok törvénytervezete

Szűnjön meg a káosz!

A Monostorapáti mellett lévő Anna-malom festői biokörnyezetétől ötvözve tartotta maraton – tizenegy óras – elnökségi ülését a természetgyógyászok valóban demokratikusan választott, országos hatáskörű, szakmai érdekvédelmi szervezete, a Magyar Természetgyógyászok Kamarája.

Az elnökségi ülés egyetlen napirendi pontja a természetgyógyászatot végre a jogrendbe helyező törvénytervezeti javaslat megvitatása, megfogalmazása volt. A végül elfogadott javaslalatot a Népjóléti Minisztériumhoz terjesztették föl, ahonnan az Orvosi Kamara és a társmisztériumokkal való egyeztető módosítások, kiegészítések, pontosítások után a Parlament elé kerülhet. A jogi rendezéssel végre megszűnik az a káosz, melynek talaján, ügyeskedők, önjelölt „gyógyítók” kérhettek és kaphattak vállalkozói engedélyt. Felelőtlen kijelentéseikkel az orvoslástól való merev elzárkózással, az orvosi gyógyításba való képzetlen s képtelen beavatkozásaikkal kárt okozva, lejárta a betegek és az egészségügy előtt is a valódi tudással, az együttműködés szakmai-erkölcsi felelősségvállalással dolgozó természetgyógyászokat. Az ülés után, már az éjszakába nyúló időben próbálták ki saját magukon a Kamara Találmányi és Műszaki Laboratóriumának azt az épp bemutatásra kész műszert, mellyel mérni lehet az eddig megfoghatatlan bioenergiát. Nem csak az egész szervezete, de az egyes szervekét is. Kimutatható vele a kézrátét energiája, sőt az is, hogy a pf-víz valóban magas bioenergetikai aktivitással rendelkezik. Bős-Nagymaros problémájának megoldására is van környezetvédő, olcsó, a Duna elterelése nélküli, a meglévő létesítményeket hasznosító valós szelíd megoldási javaslat, kész tervezete is, mellyel a kitűzött cél: energia és hajózás a kívánt szinten megvalósítható.

KIRÁLY ISTVÁN

Művészek a menekültekért

A vajdasági magyar képzőművészek, valamint a Vásárhely és Vidéke című napilap vándorkiállítását, és aukciósorozatot szervez, melynek teljes bevételét a vajdaságból Magyarországra menekültek megsegítésére fordítják. Segítő szándékát már bizonyította a Szegedi Szépműves Céh, és néhány vásárhelyi művész is felajánlotta alkotásait. A szervezők gyűjtőkre és műkereskedőkre is számítanak, lévén két módon segíthetnek: vásárlással, vagy adományozással.

A kiállítást és árveréseket folyamatosan szervezik. Az első kiállítás október 23-án Hódmezővásárhelyen nyílik a Petőfi Művelődési Központban; ugyanitt október 25-én lesz az árverés. Ezt követően tartják a szegedi árverést és kiállítást, melyről még beszámolunk.

Akiknek további információra van szüksége, az alábbi címen, telefonszámon kapják meg: Beszédes István, vagy Kémeri Attila, Vásárhely és Vidéke napilap szerkesztősége, Hódmezővásárhely, Andrásy út 32., telefon: 45-499, fax: 41-656.

Könyvszemle

Fodor András: Meggyfa

Úgy emlékszem: a remek festő, Lipták Pál hozta el nekem a szanatóriumba – ajándékkul adott rajzeszközök mellé téve – a rokonlélekben fogant strófákat – még 1952-ben: „Itt élnek ők és itt tanítok én, hol őszintének lenni nem szabad, bár hazugságok mérge émeltyit, s a ki nem mondott szó is fojtogat...”

Láttam, egy mai Bornemisza Péterrel hozott össze a testvéri Lipták; olyan költővel, akinek ég a szíve s talán az oldalán is kifakadt volna az igazság, ha „a száját fel nem tájta...”

Most, amikor „Meggyfa” című, új kötetét lapozgatom, arra kell rádőbennem, mennyire hű tudott lenni egykori enmagához az immár Kosuth-díjas Fodor András. S az a legföltűnőbb, hogy köznapai történéseket, személyesen átélt mozzanatokot rögzít elsősorban. Am oly módon, hogy – kibontva az „epikus” anyagot – az emberi lélek legmélyebb tárnáiba hatol, s izgalmasan tömöríti-sűríti strófiákká életszemléletét, világlátását. Az egész kötet példa arra, hogy az emberi alapértékeket gondosan, szemenkint egybeűjtő, aszúvá szublimáló életfilozófiát miként lehet a legalkalmasabb, legszellemebb szavakkal, a legérzékletesebb módon kifejezni, szinte vizuálisan befogadható közkinccsé téríteni. Ez a Meggyfa egyik páratlan értéke: az olvasó rákésztetése a tökéletes befogadásra.

Útós, jó értelemben „hatásos”, egyszerű eszköztárral dolgozik – nyilván tudatosan – a költő.

DÉR ENDRE